

КЛЮЧЕВСЬКИЙ Василь Йосипович (Ключевский Василий Осипович; 16(28). 01. 1841, с. Воскресенське, нині Пензен. обл., РФ — 12(25). 05. 1911, Москва) — російський історик. Акад. С.-Петербур. АН (1900). Закін. Моск. університет (1865), де й працював: від 1882 — професор кафедри рос. історії, водночас 1887–89 — декан істор.-філол. факультету та проректор. Як прихильник державниц. напряму в історіографії намагався у своїх студіях трансформувати його на засадах екон. матеріалізму. Автор праць з історії бояр. думи, походження кріпацтва, про подушну подать та скасування холопства, зокрема у багатораз. перевид. різними мовами праці «Курс російської історії» (ч. 1–5, К., 1938–40). Залишив різноманітну творчу спадщину. Наук. і пізнавал. інтерес становить збір. «Письма. Дневники. Афоризмы и мысли об истории» (Москва, 1968). К. розглядав Україну в контексті історії Рос. держави, Росії або руського народу, починаючи від Київ. періоду як нібито поч. рос. державності. Ця тенденція

простежується у дослідж. ним міграції слов'ян із Подунав'я та Прикарпаття; процесу створення Київ. Русі на основі боротьби родового і держ. начал; еволюції політ. форм, з яких Велике князівство Київське неначе було найдавнішою формою Рос. держави; уділ. роздробленості у світлі колонізац. теорії; соц. і нац.-визв. руху на укр. землях, акцентуючи увагу на реліг. суперечностях тощо. Новатор. для свого часу стали підходи К. до висвітлення т. зв. малорос. питання серед. 17 ст., оцінка ним Нац.-визв. війни серед. 17 ст. і постаті Б. Хмельницького, низки подальших подій та багатьох діячів. Заслуговує на увагу історіогр. спадщина К., якого вважають одним із зачинателів історіогр. курсу в Моск. університеті. З порушених ним тем цікавими з огляду на історію України є нариси, присвяч. «варяз. питанню» і Київ. Русі, тексти про істор. товариства й істориків 18–19 ст., зокрема М. Костомарова. На думку К., історія була для М. Костомарова музеєм, наповненим колекцією рідкіс. або звич. предметів, і він байдуже проходив повз останні й зупинявся перед першими, створюючи живі образи. К. є автором циклу нарисів про письменників 19 ст. (М. Гоголя та ін.). У його твор. доробку також поет. і проз. твори. 1991 у СРСР видано марку, присвяч. К., 2008 у Пензі йому встановлено пам'ятник.

Рекомендована література

1. Астахов В. И. Курс лекций по русской историографии. Ч. 2. Х., 1962;
2. Киреева Р. А. В. О. Ключевский как историк русской исторической науки. Москва, 1966;
3. Нечкина М. В. Василий Осипович Ключевский. История жизни и творчества. Москва, 1974;
4. Историография истории Украинской ССР. К., 1986.

Ю. А. Пінчук

Бібліографічний опис:

Ключевський Василь Йосипович / Ю. А. Пінчук // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2013. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-8625>. — Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).